

посібник / В.О. Жаров. – К. : ЗАТ «Інститут інтелектуальної власності», 2003. – 64 с.

Куш Максим Олександрович

студент 3-го курсу соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Костова Н.І.

ЩОДО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНШИЗИ У СТРАХУВАННІ

Реалії сьогодення говорять про велику низку соціальних ризиків в нашій країні. Розвиток ринкових відносин, євроінтеграція, складна політична ситуація негативно впливають на життя пересічних громадян, тим самим створюючи для них численні ризики. У зв'язку з цим збільшується роль страхування як одного з економіко-правових гарантій забезпечення життя громадян. Однак система національного страхування є досить складною та включає низку спеціальних термінів. Одним з таких понять є «франшиза», а необхідність її вивчення обумовлена частим практичним застосуванням. Тому необхідно розглянути питання щодо суті поняття франшиза та її основних завдань для розуміння цього феномену.

Перш за все, необхідно визначити, що є франшизою. Поняття надається у низці нормативних актів – законах та підзаконних нормативно-правових актах. Треба зазначити, що подібне поняття не зустрічається у Цивільному кодексі України, а виокремлено у окремих спеціальних законах. Так, згідно зі ст. 9 Закону України «Про страхування», франшиза – це частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування [1]. І хоча зазначений Закон є основним у системі страхування в державі, він не надає додаткових відомостей про призначення франшизи, її основні ознаки тощо.

Подібне визначення також надається у спеціальних законах – Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» та Законі України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів». Однак і у цих законах немає окремих норм, що визначали б ознаки або функції франшизи.

Якщо закон надає лише один підхід до розуміння франшизи, то у доктрині цивільного права можна знайти й інші точки зору щодо суті зазначеного феномену. Так, О.Д. Вовчак зазначає, що франшиза виступає у якості засобу, за допомогою якого частина страхових витрат покривається страхувальником. Це

певною мірою переносить частину відповідальності за настання страхового ризику на страхувальника. У такому випадку франшиза перестає бути лише юридично значущою дією, а стає необхідним економічним механізмом. Так, до відносин страхування додається також самострахування як один із важливих чинників становлення розвинутої добровільної системи страхування у державі [2, с. 270].

Крім того, франшиза сприяє покращенню діяльності страховиків. Вона певною мірою стимулює їх до більш якісного та швидкого проведення виплат за страховими ризиками. Як слідство, спрощення процедури надання страхових послуг зменшує і їх вартість (тарифні ставки), тобто така діяльність є і взаємовигідною.

Саме таке, розширене, розуміння франшизи використовується на практиці. Крім того, виходячи з фактичної діяльності страхових установ можна говорити про основні функції франшизи. Зокрема, серед них:

- оптимізуюча – кошти, що виплачуються з настанням страхового випадку, перерозподіляються за важливістю покриття шкоди;
- превентивна – страхувальник, маючи обов'язок часткового відшкодування збитків, розуміє необхідність обережного ставлення до об'єкту страхування та його сумлінного використання, тим самим запобігає його псуванню та знищенню;
- компенсативна – розподіл коштів на експертизу оцінки збитків відбувається з урахуванням необхідності участі обох сторін договору страхування;
- захисна – франшиза виступає гарантією страховика від зловживання страхувальником своїм правом відшкодування збитків за договором страхування [3, с. 391].

Таким чином, франшиза – це частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування. Цей феномен має важливе економічне та правове значення, адже виступає у якості фінансового механізму та правової гарантії. Франшиза виконує низку функцій – оптимізуючу, превентивну, компенсативну, захисну, – що обумовлює її роль у страхових правовідносинах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 року №85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №18. – Ст. 98.
2. Вовчак О.Д. Страхування: Навчальний посібник. 3-тє видання, стереотипне. – Львів : Новий Світ-2000, 2006. – 480 с.
3. Пузаненко В.В. Франшиза в страхуванні / В.В. Пузаненко. // Митна справа. – 2011. – №4 (76). – С. 389-393.